

Foundation for Peatland Restoration and Conservation

Interreg

Latvija-Lietuva

European Regional Development Fund

EUROPEAN UNION

Project “LLI-476 Improvement of the environmental conditions of the public water bodies in Latvia and Lithuania (Save past for future)”

Deliverable T2.1.3 Recommendations for improving the conditions for biodiversity in Antalieptė manor park

Vilnius, 2022

The Interreg V-A Latvia – Lithuania Cross Border Cooperation Programme 2014-2020 aims to contribute to the sustainable and cohesive socio-economic development of the Programme regions by helping to make them competitive and attractive for living, working and visiting. This project is funded by the European Union . Total projects size is 1 030 848.12EUR. Out of them co-funding of European Regional Development Fund is 876 220.89 EUR .

This document has been produced with the financial assistance of the European Union. The contents of this document are the sole responsibility of Foundation for Peatland restoration and Conservation and can under no circumstances be regarded as reflecting the position of the European Union.

2014–2020 m. Interreg V-A Latvijos ir Lietuvos bendradarbiavimo per sieną programa siekia prisidėti prie darnaus programos teritorijos vystymosi padėdama jai tapti patrauklia ir konkurencinga vieta gyventi, dirbti ir apsilankyti. Šį Projektą iš dalies finansuoja 2014–2020 m. Interreg V-A Latvijos ir Lietuvos bendradarbiavimo per sieną programa ir Lietuvos Respublika. Visas projekto biudžetas 1 030 848,12 Eur. Iš jų – bendrasis Europos regioninės plėtros fondo finansavimas 876 220,89 Eur.

Šis leidinys parengtas naudojant Europos Sąjungos finansinę paramą. Už šio dokumento turinį atsako VšĮ Pelkių atkūrimo ir apsaugos fondas. Jokiomis aplinkybėmis negali būti laikoma, kad jis atspindi Europos Sąjungos nuomonę.

Įvadas

Parkas, kurio bendras plotas 8 ha yra įkurtas Sartų ir Gražutės regioninių parkų sankirtoje. Teritorijos reljefas gana lygus, gana išvystytas takų ir kelių tinklas, Vyrauja lapuočių medžių medynai, yra senų medžių: liepų, klevų ąžuolų. Antalieptės Basųjų karmelitų vienuolyno kompleksą sudaro vienuolyno Šv. Kryžiaus Atradimo bažnyčia bei vienuolyno pastatas. Tarp pastatų yra iškastas vandens telkinys, netrūksta ir atvirų erdvių bei pievų. Vienuolyno istorija yra ilga ir sudėtinga. 1924 m. į Antalieptės buvusį karmelitų vienuolyną atsikėlė Švč. Jėzaus Širdies moterų kongregacija. Vienuolės įsteigė žemės ūkio mokyklą, vidurinę ir pradinę mokyklą, vaikų darželį ir prieglaudą, amatų mokyklą bei vienuolių naujokyną. Šiuo metu lankymui pritaikomame vienuolyno komplekse yra galimybė apsistoti, sudalyvauti edukaciniame užsiėmime, susipažinti su vienuolyno ir visos paveldo turtingos Antalieptės istorija.

Projekto “Vandens telkinių Latvijoje ir Lietuvoje ekologinių sąlygų pagerinimas” (LLI-476 Save Past for the Future) tikslas – padidinti organizacijų, dalyvaujančių istorinių parkų atkūrimo ir jų priežiūros veiklose, pajėgumus Šiaurės Rytų Lietuvos ir Latgalos regionuose pasitelkiant modernias ir plačiai apimančias teritorijų tvarkymo nuostatas, apjungiančias istorines, gamtos ir biologinės įvairovės bei kaimiškojo kraštovaizdžio vertybes ir aspektus.

Projekto metu numatoma atlikti istorinių parkų biologinės įvairovės, želdinių bei pavienių medžių inventorizavimą, ekonominį ekosisteminių paslaugų vertinimą, parengti parkų biologinės įvairovės ir gamtinių buveinių būklės gerinimo ir tvarkymo gaires, pagerinti vertingų medžių senolių, augančių 3-ose projekto teritorijose, būklę ir augimo sąlygas, suorganizuoti 2 gamtos dienų renginius, skirtus gerosios praktikos ir patirties sklaidai.

Projektą iš dalies finansuoja 2014–2020 m. Interreg V-A Latvijos ir Lietuvos bendradarbiavimo per sieną programa ir Lietuvos Respublika.

Už šių rekomendacijų turinį atsako tik Pelkių atkūrimo ir apsaugos fondas, ir jis jokių būdu negali būti laikomas atspindinčiu Europos Sąjungos poziciją.

1 pav. Antalieptės dvaro parko ribos

1. Bendra gamtinių vertybių charakteristika

Pirminė Antalieptės dvaro parko gamtinių vertybių inventorizacija atlikta 2020 metų rugsėjo spalio mėnesiais bei 2021 balandžio – rugpjūčio mėnesiais. Išskirtos Europinės svarbos buveinės, surinkti indikatorinių epifitinių kerpių, grybų bei samanų pavyzdžiai, išskirtos saugomoms rūšims svarbios buveinės. Teritorijoje aptikta 10 saugomų rūšių, iš kurių 4 įtrauktos į Lietuvos Saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių sąrašą. Seklūs vandens telkiniai bei apleisti parko komplekso rūšiai yra gera buveinė saugomų rūšių varliagyviams – raudonpilvėms kūmutėms bei žaliosiosms rupūžėms veistis ir žiemoti. Ant brandaus drevėto klevo aptikta saugoma kempininių grybų rūšis putlioji odapintė (2 pav.). Parkas nepasižymi itin didele brandžių medžių gausa, todėl epifitinių grybų ir kerpių įvairovė nėra didelė. Kitą vertus teritorijoje sąlyginai gausu šikšnosparnių, kurių čia aptinkamos net 5 rūšys.

2 pav. Saugomos Antalieptės dvaro parko rūšys: putlioji odapintė (kairėje), želioji rupūžė (dešinėje)

1 lentelė Antalieptės dvaro parko saugomų rūšių sąrašas

Lietuviškas pavadinimas	Lotyniškas pavadinimas	Apsaugos statusas
Grybai		
Putlioji odapintė	Spongipellis spumeus	SRS ¹
Gyvūnai		
Šikšniukas nykštukas	Pipistrellus pipistrellus	BD IV
Natuzijaus šikšniukas	Pipistrellus nathusii	BD IV
Vėlyvasis šikšnys	Eptesicus serotinus	SRS ¹ BD IV
Vandeninis pelėausis	Myotis daubentonii	BD IV
Šiaurinis šikšnys	Eptesicus nilssonii	BD IV
Raudonpilvė kūmutė	Bombina bombina	SRS ¹ BD II, IV
Žalioji rupūžė	Bufo viridis	SRS ¹
Smailiasnukė varlė	Rana arvalis	BD II, IV
Vikrusis driežas	Lacerta agilis	BD II, IV

2. Antalieptės dvaro parko funkcinis zonavimas ir jo suderinamumas su parko rekonstravimo projektu

Atsižvelgiant į inventorizuotų gamtinių vertybių paplitimą Antalieptės dvaro parką galima suskirstyti į dvi funkcines zonas: ekologinio prioriteto ir kitos paskirties. Ekologinio prioriteto zonoje gausu tiek pavienių

biologinės įvairovės atžvilgiu svarbių medžių, tiek kitų gamtinę vertę turinčių objektų (vertingos pievos, varliagyvių veisimosi vietos). Rengiant parko tvarkymo planus ir įgyvendinant priežiūros darbus, šioje zonoje prioriteto tvarka siūlome atsižvelgti į gamtinių objektų gausą ir pasiūlytas priemones. Kitą vertus, ekologinio prioriteto zonos statusas neturėtų sudaryti didesnių kliūčių tolimesnei parko infrastruktūros plėtrai, jei ši plėtra bus suderinta su gamtinių vertybių išsaugojimu. Kitos paskirties zonoje išskirtinę gamtinę vertę turinčių objektų yra mažiau, todėl čia pravartu vystyti rekreacinės, edukacinės, meninės ir kitos infrastruktūros plėtrą.

3. Priemonės gamtinių vertybių būklei pagerinti

Atsižvelgiant į inventorizuotų gamtinių vertybių paplitimą bei būklę Antalieptės dvaro parke siūlome šias pagrindines tvarkymo priemones:

- Pievų priežiūra;
- Medžių tvarkymo darbai;
- Seklaus vandens telkinio įrengimas.

Šių priemonių zonavimo schema pateikiama 4 paveiksle.

Pievų priežiūrai ypatingą dėmesį rekomenduotina skirti rytinėje dalyje esantiems parko šlaitams. Dėl ilgalaikės nepriežiūros šiuose šlaituose esančios pievų bendrijos ilgainiui užžėlė sumedėjusia augalija bei ruderaliniais augalais. Todėl pirmuosius 3 metus jas patartina šienauti bent tris kartus per vegetacijos sezoną. Vėliau šienavimo dažnumą galima sumažinti iki 1-2 kartų, pirmąjį šienavimą atliekant antroje vasaros pusėje. Tokiu būdu ilgainiui susiformuos EB svarbos buveinės – šienaujamos mezofitų pievos. Kitose parko zonose, kur geros pievų būklės užtikrinimas bėra prioritetas, rekomenduotina laikytis standartinių vejos priežiūros rekomendacijų.

3 pav. Ruderalų sažalynų tvarkymui būtinas šienavimas bent 3 kartus per vegetacijos laikotarpį

2020 metais Pelkių atkūrimo ir apsaugos fondo ekspertai atliko Antalieptės vienuolyno parko **medžių-senolių**, vertingų biologinės įvairovės apsaugai, inventorizavimą bei pateikė rekomendacijas gamtinę brandą pasiekusių medžių būklės pagerinimui ir jų augaviečių sutvarkymui, teritorijų pritaikymui visuomenės ir gamtosaugos reikmėms. Medžių lajos tvarkymu (redukciniu genėjimu, lajos sutvirtinimu dinaminio lynu ir kt. priemonėmis) ir žaizdų gydymu siekiama pagerinti medžių sanitarinę būklę bei išsaugoti retas kempiniečių grybų, lapiškųjų ir krūmiškųjų kerpių bei epifitinių samanų rūšis. Parke rekomenduotina tvarkyti 39 medžius iš jų mažalapės liepos – 27 medžiai, paprastieji klevai - 9 medžiai, paprastasis ąžuolas – 1 medis, juodoji tuopa – 2 medžiai. Rekomenduotini darbai:

- Lajos priežiūros genėjimas, silpnas lajos redukcinis genėjimas.
- Lajos priežiūros genėjimas, lajos redukcinis genėjimas.
- Lajos priežiūros genėjimas, lajos redukcinis genėjimas, lajos sutvirtinimas dinaminio lynu.
- Lajos redukcinis genėjimas, lajos priežiūros genėjimas (du kamieniai).
- Kamieno trumpinimas virš pirmo vainiko ir pirmojo vainiko priežiūros genėjimas.

Siekiant pagerinti parke aptinkamų varliagyvių populiaciją bei gerinant ištekančio vandens kokybę, parke rekomenduotina įrengti **seklų vandens telkinį**. Atliekant įrengimo darbus reikėtų laikytis šių rekomendacijų:

Telkinį projektuoti taip, kad jo kranto linija būtų kuo labiau vingiuota;

- Telkinio gylis neturėtų viršyti 1,5 m bei turėti nuožulnų perėjimą į seklias pakrantes. Bent vienoje pakrantėje išlaikyti apie 0,2-0,3 m gylį kuo didesniame plote sudarant sąlygas pakrančių ir vandens augalijos juostoms bei varliagyvių nerštavietėms susiformuoti;
- Suprojektuoti lieptelius varliagyvių stebėjimui;
- Įrengti vandens remediacijos priemonę kartu su nešmenų sėsdintuvu. Ši priemonė turėtų susidėti iš natūralių medžiagų filtracinio sluoksnio ir nendrių ar kitų drėgmę mėgstančių augalų įsodinimo;
- Tvarkymo sprendiniai turėtų atitikti vietinės biologinės įvairovės išsaugojimo poreikius. Todėl rekomenduotina įsodinti ornitochorinių ir medingųjų augalų, telkinio aplinkoje formuoti natūralias pievas bei įrengti vabzdžių viešbučius

4 pav. Pagrindinių biologinės įvairovės būklės gerinimo priemonių įgyvendinimo schema